

Kaynaklardan Yararlanma ve Kaynak Gösterme Nasıl Yapılmalıdır?

Prof. Dr. Çetin EROL

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kardiyoloji Anabilim Dalı

Kaynaklarla ilgili birbirine çok benzeyen iki cümleyi sunarak başlamak istiyorum: William C. Roberts'ın ifade ettiği gibi ve Anadolu Kardiyoloji Dergisi "Yazarlara Bilgi" bölümünde belirtildiği gibi "Sayılacak kadar çok kaynak içeren metinler, bilimselliğin işareti olmaktan ziyade güvensizliğin göstergesidir" ve "Kaynakların 50'den az olması inandırıcılık için yeterlidir". Görüldüğü gibi az, öz ve doğru kaynak kullanımı önemlidir.

Kaynakların yazılım şekilleri Tablo 1'de sıralandığı gibi üçe ayrılır.

Tablo 1. Kaynakların yazılım şekilleri:

- Harvard Sistemi (İsim ve yıl sistemi).
- Alfabe-Sayı Sistemi.
- Atf sırası Sistemi (Vancouver sistemi).

Harvard sistemi, bir diğer adıyla "isim ve yıl sistemi"nde kaynaklar hiçbir sıralamaya, numaralamaya girmeden, geçtiği yerde (Tablo 2'de açıklandığı gibi) yazarın adı ve yayın yılı ile geçer.

Tablo 2. İsim ve Yıl Sistemi:

- Day, R. A. 1988 How to write and publish a scientific letter. 3 rd ed. Phoenix, AZ: The Oryx press.
- Huth, E. J. 1986. Guidelines on authorship of medical papers. Ann. Internal Med. 104: 269-274.
- Lee, M. R; Ho, D. D.; and Gurney M. E. 1987 Functional interaction and partial homology between human immunodeficiency virus and neuroleukin, Science 237: 1047-1051.

Bu sistemin faydalı ve mahzurlu yönleri de aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. İsim ve Yıl Sistemin Özellikleri:

- Kaynak ilavesi ve çıkarılması kolaydır.
- Aynı yazarın yazılarını bir arada gösterir.
- Bir çok kaynak varsa yan yana yazılması zordur, okuyucu o satırları atlar.
- Yayın için dizgi zorluğu vardır; maliyeti artırır.

"Alfabe-Sayı sistemi"nde ise kaynaklar aşağıdaki gibi alfabetik sıraya göre dizilir ve numaralandırılır.

Tablo 4. Alfabe-Sayı sistemi:

1. Day, R.A. 1988 How to write and publish a scientific letter. 3 rd ed. Phoenix, AZ: The Oryx press.
2. Huth, E. J. 1986. Guidelines on authorship of medical papers. Ann. Internal Med. 104: 269-274.
3. Lee, M.R; Ho, D.D.; and Gurney M. E. 1987 Functional interaction and partial homology between human immunodeficiency virus and neuroleukin, Science 237: 1047-1051.

Bu sistemin de özellikleri Tablo 5' te gösterilmiştir.

Tablo 5. Alfabe-Sayı Sistemin Özellikleri:

- Yazarlar ve okurlar için kolaylık sağlar
- Yazarın adı, yayının yılı makale içinde geçirilebilir.

"Atf sırası sistemi" ise artık hemen her yerde en çok kullanılan sistem olup, Tablo 6'da örneklendirildiği gibi, kaynak geçiş sırasına göre numaralandırılır.

Tablo 6. Atf Sırası Sistemi:

1. Huth, E. J. Guidelines on authorship of medical papers. Ann Internal Med 1986; 104: 269-274.
2. Lee, M. R; Ho, D. D.; and Gurney M. E. Functional interaction and partial homology between human immunodeficiency virus and neuroleukin, Science 1987; 237: 1047-1051.
3. Day, R. A: How to write and publish a scientific letter. 3 rd ed. Phoenix, AZ: The Oryx press; 1988.

Bu sistemin özellikleri de aşağıda sıralanmaktadır.

Tablo 7. Atf Sırası Sistemin Özellikleri:

- Basım masrafları azalır.
- Okuyucuya kolaylık sağlar.
- Yazar için değiştirme olursa zorluk olur.
- Aynı yazarın yazıları bir arada görülemez

Kitaplardan yapılan alıntılar ise en çok yanlış yapıldığı ve yazarlar için yazılımı en sıkıcı olan kısımdır. Kitap alıntı örnekleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kitap Alıntıları Örnekleri:

<p>Bir Kitap bölümün yazılması:</p> <p>27. Meidell RS, Gerard RD, Sambrook JF. Molecular biology of thrombolytic agents. In: Roberts R, editor. Molecular Basis of Cardiology. Cambridge, MA: Blackwell Scientific Publications, 1993: 295-324.</p> <p>Kişisel bir kitap:</p> <p>23. Cohn PF. Silent Myocardial Ischemia and Infarction. 3 rd Ed. NewYork, NY: Marcel Dekker,1993: 33.</p>
--

Bütün bu örneklere göre kaynakların alınması ve yazılımındaki hatalar Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 9. Kaynakların Yazılımındaki Hatalar:

<ul style="list-style-type: none">● Derginin yazım kurallarına dikkat etmemek.● Reddedilen bir yazımın diğer dergiye gönderilmesi.● İkinci el kaynağın kullanılması.● Kaynaklar ile metnin karşılaştırılmaması.● Yazım sırasında yapılan değişikliğin tekrar kontrol edilmesi.● Özellikle kısaltmalara dikkat edilmemesi.● Tamamen teknik hata
--

Bu hataların yapılmamasını veya yapılmışsa düzeltmelerini kimler sağlayacak? Tabii ki yazar, editör, teknik işlere bakan sekreter veya dizgici her kademede buna dikkat etmek durumundadır.

Kendi editörlüğümdeki iki derginin 2001 ve 2002 yıllarındaki yazılarında kaynak hataları nedeniyle yazarına gönderilen yazıların yüzdeleri Tablo 10'da gösterilmiştir. Burada görüldüğü üzere önemli oranda bir yazı grubu (%15-20) hatalı kaynak yazılımı, kullanımı nedeniyle düzeltmeye gitmektedir.

Tablo 10. Kaynaklar nedeniyle yazarına gönderilen yazılar:

<ul style="list-style-type: none">● Tıp Fakültesi Mecmuası (2001) 53 yazıdan 8'i (%15)● MN Kardiyoloji (2002) 60 yazıdan 12'si (%20)

Burada, yazının yazım kurallarına uygun sunulması o yazarlara karşı bir sempatinin doğmasına, tersi ise o yazarlara karşı bir güvensizliğin doğmasına neden olur diyebiliriz.

Son söz olarak "Bir dergiye yazı gönderilmeden önce yazının o derginin yazım kurallarına tam bir uyum içinde hazırlanması, o dergiye ve yazarın kendisine saygısının ifadesidir" demek doğru olacaktır.